Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Bijdrage tot de leer der samenhangende misdrijven en der voeging van strafzaken

https://hdl.handle.net/1874/241017

Bijdrage tot de Leer

DER

SAMENHANGENDE MISDRIJVEN

EN DER

VOEGING VAN STRAFZAKEN.

ROTTERDAM,
WED. F. G. MORTELMANS.
1885.

s.
cht
5

BIJDRAGE TOT DE LEER

DER

SAMENHANGENDE MISDRIJVEN

EN DER

VOEGING VAN STRAFZAKEN.

BIJDRAGE TOT DE LEER

DER

SAMENHANGENDE MISDRIJVEN

EN DER

VOEGING VAN STRAFZAKEN.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

Doctor in de Rechtswetenschap,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR-MAGNIFICUS

DR. N. W. P. RAUWENHOFF,

Hoogleeraar in de Faculteit der Wis- en Natuurkunde,

volgens besluit van den Senaat der Universiteit

TEGEN DE BEDENKINGEN VAN DE

FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID

TE VERDEDIGEN

op **WOENSDAG** den **27sten MEI 1885**, des namiddags te 3 uren,

DOOR

Willem Johannes Hermanus de Visser,

geboren te Pasoeroean.

BIBLIOTHEEK DER UNIVERSITEIT TE UTRECHT

ROTTERDAM,

WED. F. G. MORTELMANS.

1885.

Den Wel Edel Geboren Heer J. W. Wousman,

den Vriend mijner te vroeg overleden Ouders,

mijn Toezienden Voogd.

Een der gebreken, die ons Wetboek van Strafvordering in grooten getale aankleven, is de onvoldoende regeling der gevolgen van samenhang of connexiteit tusschen verschillende misdrijven. Ook dit gebrek is — evenals met verscheidene andere het geval is — een gevolg van de ongelukkige wijze van indeeling der stof.

Bij het afpalen toch der te behandelen onderwerpen heeft men den gewonen loop van het proces tot leiddraad genomen; men heeft eene beschijving van den procesgang gegeven, waarbij men dan telkens de verschillende onderwerpen regelde dáár, waar zij in de orde van het geding voorkwamen en voor zooverre zij in de phase van het proces toepasselijk waren.

Deze wijze van behandeling is zeer vitieus. Verschillende leerstukken, die eene principieele regeling vorderen, zijn nu geregeld als er in den loop van het proces eens sprake van was, zonder eenig systeem.

Zoo ook de regeling der gevolgen van samenhang.

Hieraan dacht men eerst, toen men het onderzoek van het Hof in Raadkamer regelde [1]), terwijl zij in alle phasen van het geding te pas kan komen. Hierdoor worden wij in het onzekere gelaten omtrent de andere phasen van het proces.

Ofschoon nu de leer der samenhangende misdrijven en der voeging van strafzaken reeds een paar malen het voorwerp heeft uitgemaakt van eene breede, afzonderlijke verhandeling (vgl. Themis, 2de Verzameling, 3de Deel 1856 »Het leerstuk der zamenhangende misdrijven in het Nederlandsch regt" door Jhr. Mr. C. J. van Nispen tot Pannerden; en Nieuwe Bijdragen voor Regtsgeleerdheid en Wetgeving, 6de Deel 1856 »Opmerkingen over de leer der zamenhangende misdrijven en der voeging van strafzaken, volgens het Nederlandsche Regt" door Mr. P. van Bemmelen), heb ik toch geen bezwaar gevonden om hetzelfde onderwerp voor mijne dissertatie te kiezen, daar ik op enkele punten èn van den Heer Van Nispen èn van den Heer Van Bemmelen in meening verschil.

Wat bedoelt men met samenhangende misdrijven?

Het woord *samenhangende* heeft in deze verbinding eene dubbele beteekenis. Men gebruikt het woord in ruimeren en in engeren zin. Onze wet gebruikt het — zooals ik

---

1) Wetbk. v. Strafv. Titel IV.

later zal trachten aan te toonen — steeds in laatstgenoemden zin.

In ruimeren zin verstaat men onder samenhang: elk tusschen meerdere strafbare handelingen bestaand verband, hetwelk eene vereenigde vervolging in het belang der beslissing vordert. Tusschen verschillende strafbare handelingen, door denzelfden of door verschillende personen gepleegd, kan een verband bestaan, dat eene gelijktijdige behandeling voor denzelfden rechter noodzakelijk maakt. Dit begrip van samenhang is niet nader te definieeren en blijft dus zeer vaag.

In engeren zin spreekt men van samenhangende misdrijven, wanneer men bedoelt die, welke art. 130 Strafv. opnoemt.

Daar de wet in art. 129 Strafv. onder de daar gestelde voorwaarde de gelijktijdige behandeling of voeging beveelt van samenhangende misdrijven, en daar deze voeging een belangrijke inbreuk kan maken op de voorschriften omtrent de rechterlijke bevoegdheid, zoo is het van groot belang te weten, wanneer *volgens de wet* die samenhang tusschen meerdere misdrijven aanwezig is.

Ik stel mij voor eerst eene verklaring te geven van den inhoud van art. 130 Strafv.; vervolgens de vraag te behandelen, of de opsomming in genoemd artikel limi-

tatief dan wel enunciatief is, om te eindigen met de bespreking van de vraag, of er buiten de gevallen van samenhang nog andere gronden zijn, waarop voeging kan plaats hebben.

Over art. 130 Strafvordering.

Art. 130 bepaalt:

Misdrijven worden geacht zamenhangende te zijn wanneer zij gepleegd zijn:

1°. Door verscheidene vereenigde personen gelijktijdig;

2°. Door verschillende personen, op onderscheiden tijden of plaatsen, doch ten gevolge van eene door hen vooraf gemaakte afspraak;

3°. Met het oogmerk om zich de middelen te verschaffen tot het plegen van een ander misdrijf, of de uitvoering daarvan te bevorderen of tot stand te brengen, of wel om zich tegen de straf van een ander misdrijf te beveiligen.

Vooraf zij opgemerkt, dat hier alleen sprake is van verschillende zelfstandige misdrij*ven*, zooals de redactie van het artikel duidelijk aantoont.

Met het eerste No. van art. 130 beginnen reeds de meeningen der verschillende schijvers uiteen te loopen.

Door verscheidene vereenigde personen gelijktijdig.

Dit nummer stelt dus drie vereischten: verscheidenheid van daders, vereeniging van daders en gelijktijdigheid der misdrijven. Het eerste en het laatste vereischte hebben geen bezwaar opgeleverd. Omtrent het eerste valt niets bijzonders op te merken; en aan het derde vereischte is voldaan, wanneer de misdrijven gepleegd zijn *tijdens de vereeniging* der misdoende personen. Men kan toch het vereischte van gelijktijdigheid niet zóó opvatten, als zou de uitvoering der verschillende misdrijven op hetzelfde oogenblik moeten beginnen en op hetzelfde oogenblik volbracht worden, daar dit oogenblik ondeelbaar klein is en dit vereischte dus steeds zoude ontbreken.

Te grooter oneenigheid echter heerscht er omtrent het tweede vereischte: de vereeniging der daders. Ik geef het dus den Heer Van Nispen gaarne toe, dat de beteekenis van deze bepaling vooral afhangt van den zin, dien wij aan het woord *vereenigd* hebben te hechten.

Naar mijne meening vallen onder de bepaling van art. 130 No. 1: *alle misdrijven door meerdere personen op denzelfden tijd en dezelfde plaats gepleegd tot bereiking van hetzelfde doel*, zonder dat men recht heeft eenige afspraak of verstandhouding tusschen de daders als vereischte te stellen voor den hier bedoelden samenhang.

Dat de wet hier geene voorafspraak vordert, blijkt ge-

noegzaam uit de tegenstelling in het volgende nummer.

Uit diezelfde tegenstelling vloeit voort, dat het woord *vereenigd* hier gebezigd is in den zin van *het zich bevinden op dezelfde plaats*, of — wil men korter — van *locale identiteit*. De beslissing van de vraag, wanneer of de daders zich op *dezelfde* plaats bevinden, is niet in het algemeen aan te geven. Zij is natuurlijk geheel van feitelijken aard en moet als zoodanig door den rechter telkens naar de omstandigheden uitgemaakt worden. Intusschen zal dit in de practijk weinig bezwaar opleveren.

Sommigen nu eischen voor dit vereenigd zijn niets meer dan dat meerdere personen zich op dezelfde plaats bevinden, mits men niet toevallig aanwezig zij of de daders ieder op zich zelven hun misdrijf plegen. [1])

De Bosch Kemper, Strafv. II 281, verdedigt dit gevoelen. Men moet toestemmen, dat zijne meening met den woordelijken inhoud van het artikel overeenkomt.

Toch is zij m. i. te ruim en een gevolg van het besef der leemte, die bij zijne opvatting van het artikel, in zijn geheel beschouwd, in de wet bestaat.

In art. 130 Strafv. wordt gehandeld over samenhangende misdrijven, dus over samenhangende *handelingen*.

Vindt nu de wet een grond van samenhang in de ver-

---

1) Als voorbeeld van dit laatste vermeldt De Bosch Kemper, Strafv. II 281, het geval, dat onderscheidene zakkenrolderijen door verschillende personen gepleegd worden op dezelfde markt, omstreeks denzelfden tijd zonder dat het blijkt, dat de daders met elkander in verstandhouding stonden.

eeniging van *daders*, dan moet men dien band niet zoeken in het toevallige feit der bijeenkomst, maar in de handelingen, die verricht worden. Tot het begrip van *vereenigde daders* is meer noodig dan toevallig samenzijn op ééne plaats; *vereeniging* onderstelt een band, die dààrin niet kan bestaan. Het verband kan alleen liggen in het doel of in het causaal verband der handelingen. Is het doel hetzelfde, dan zijn de handelingen samenhangend, al handelen de daders allen op zich zelf. Maar ook waar het doel verschillend is, kan er een causaal verband bestaan, dat samenhang — in ruimeren zin — doet ontstaan.

Het onderscheid tusschen gevallen waar gemeenschappelijk doel of causaal verband aanwezig is, komt duidelijk uit in het geval, dat twee personen met elkander vechten. Vechten zij gewoon met elkander, dan *kan* er een causaal verband bestaan, maar ontbreekt een gemeenschappelijk doel. Duelleeren zij echter om een geschil uit te maken, dan is het laatste wèl aanwezig.

Naar mijne meening is het nu juist eene fout van onze wet, dat zij slechts samenhang aanneemt waar een gemeenschappelijk doel de handelingen der daders verbindt; zoodat volgens haar niet samenhangende zijn b. v. de misdrijven van twee elkander beleedigende of mishandelende personen. Alleen toch waar eenheid van doel de handelingen der personen verbindt, kan men zeggen, dat zij *in vereeniging* handelen.

De Heer VAN NISPEN [1]) verklaart onderlinge beleedigingen en onderlinge mishandelingen voor wèl samenhangend, ook volgens onze wet. Maar dit is een gevolg daarvan, dat de Heer VAN NISPEN eene andere opvatting huldigt omtrent de strekking van art. 130 in zijn geheel, welke kwestie thans nog niet aan de orde is.

Tegenover het gevoelen van DE BOSCH KEMPER staat dat van den Heer VAN BEMMELEN, die behalve eenheid van doel nog verstandhouding — zij het ook eene stilzwijgende of onder de handeling zelf ontstaande — vordert voor het aanwezig zijn van het tweede vereischte: vereeniging der daders.

Ik geloof, dat de Heer VAN BEMMELEN met dezen eisch te ver gaat. Hij verdedigt zijn gevoelen door de bewering: »Het verbonden zijn en te samen werken, of anders »gezegd, het vereenigd handelen, onderstelt:

»1°. *subjectivé*, overeenkomst of verstandhouding (*concert*);
»2°. *objectivé*, eenheid van doel of voorwerp van het han»delen. De verstandhouding of het concert bestaat hierin, »dat de personen elkander, met of zonder nadere beraad»slagingen, hun besluit, om zekere handelingen te ver»rigten, en de wederzijdsche goedkeuring hieromtrent, »kenbaar maken." [2])

De juistheid van dit betoog moet ik verklaren niet in te zien. Ofschoon in de meeste gevallen van art. 130 No. 1

1) t. a. p. blz. 459.
2) t. a. p. blz. 499 in:

de daders wel met elkander in verstandhouding zullen staan, kan men zich toch zeer goed een geval denken, waarin zulks niet plaats heeft, b. v. het volgende: Een veldwachter, die een strooper achtervolgt, wordt in zijn loop door twee, elkander niet kennende, personen gevat en mishandeld ten einde aan hun beider vriend, den strooper, gelegenheid te geven te ontsnappen.

Wanneer men het begrip *verstandhouding* niet identificeert met dat van *vereeniging* — in den hier bedoelden zin — dan is tot het bestaan van het laatste het eerste niet absoluut vereischt. En daar de Heer VAN BEMMELEN met mij art. 130 voor limitatief houdt, zal hij mij ook moeten toestemmen, dat het artikel, als bevattende eene *definitie* van samenhangende misdrijven, is strictissimae interpretationis. Wij mogen dus geene nieuwe vereischten voor den hier bedoelden samenhang stellen naast die der wet. De wet nu spreekt in art. 130 No. 1 niet van verstandhouding; en daar ik niet geloof, dat zij door het woord *vereenigde* gevorderd wordt, moet ik mij ook tegen de opvatting van den Heer VAN BEMMELEN verklaren.

»tot bereiking van *hetzelfde* doel" schreef ik op blz. 5. Wat, zal wellicht een lezer vragen, wordt hiermede bedoeld? Mijn antwoord daarop zou zijn: hetzelfde als wat anderen verstaan onder *gemeenschappelijk* doel, d. i. een doel aan alle daders van samenhangende misdrijven gemeen, dat allen zich voorstellen te bereiken. Ik heb geen bezwaar gemaakt die uitdrukking — door den Heer

VAN NISPEN gebezigd — te behouden, hoewel de Heer VAN BEMMELEN [1]) haar bestrijdt. Ik geloof toch niet, dat ons taaleigen het verschil tusschen beide uitdrukkingen huldigt, dat de Heer VAN BEMMELEN tusschen haar maakt. Het zij mij vergund hetzelfde voorbeeld te behouden, dat ik op blz. 9 bijbracht. Kan men daar niet even goed zeggen, dat beider *gemeenschappelijk* doel was om den strooper te laten ontsnappen, als: dat beider doel — om den strooper te laten ontsnappen — *hetzelfde* was?

Ik ken geene reden om met den Heer VAN BEMMELEN [2]) aan te nemen, dat art. 130 No. 1 Strafv. de veelvuldigst voorkomende klasse van samenhangende misdrijven vermeldt. Dit zou alleen door een statistische opgave der voorkomende rechtszaken — en die elk jaar kan verschillen — uitgemaakt kunnen worden.

Natuurlijk kunnen zoowel gelijksoortige als ongelijksoortige misdrijven volgens art. 130 No. 1 samenhangende zijn.

Ik meen thans dit gedeelte van art. 130 Strafv. voldoende te hebben toegelicht en dus over te kunnen gaan tot de bespreking van het volgende nummer.

Over art. 130 No. 2 zijn de schrijvers het wederom verre van eens. Laat ons zien welke eischen de wet hier stelt voor den samenhang.

1) t. a. p. blz. 500.
2) t. a. p. blz. 502.

Door verschillende personen, op onderscheiden tijden of plaatsen, doch ten gevolge van eene door hen vooraf gemaakte afspraak.

Het komt mij voor, dat de wet hier *drie* vereischten stelt, n. l. verscheidenheid van daders, verschil van tijd of van plaats of van beiden en eene voorafspraak.

Het in de tweede plaats door mij genoemd vereischte wordt door de meeste schrijvers niet aangenomen. Wel erkent Mr. A. DE PINTO [1]), dat de woorden der wet, letterlijk opgevat, tot het stellen van dat vereischte kunnen doen besluiten; maar toch is hij van oordeel, dat eene vereeniging van tijd èn van plaats het karakter van connexiteit in dit geval niet doet vervallen. Op dit punt moet ik van dien uitnemenden rechtsgeleerde in meening verschillen.

De schrijvers van de »Aanmerkingen op het Ontw. v. h. Wetbk. v. Strafv." [2]) wezen er reeds op, dat men bij het overnemen van art. 227 C. d'I. Cr., waaraan ons art. 130 ontleend is, had weggelaten het woordje *zelfs (même)* vóór de woorden *op onderscheidene tijden en plaatsen.* Zij achtten dit geene verbetering. Toch volhardde de regeering in het gewijzigde ontwerp, waarbij, zooals bekend is, een vlijtig gebruik gemaakt is van die »Aanmerkingen," bij hare redactie, die in ons Wbk. overging. De weglating kan

1) Strafv. II § 97. blz. 225.

2) Mrs. J. J. UIJTWERF STERLING, F. A. VAN HALL, C. A. DEN TEX en J. VAN HALL.

ook niet het gevolg zijn van gebrekkige vertaling; want ook in den Franschen text van het ontw., waarbij men de bepaling van den Code slechts had over te schrijven, ontbreekt het woordje *même*. Zij moet dus opzettelijk zijn geweest.

Hoe ongerijmd de conclusie ook schijne, meen ik uit deze opzettelijke weglating te moeten afleiden, dat art. 130 No. 2 uitsluitend bedoelt het geval, dat er verschil van tijd of van plaats of van beiden aanwezig is. Komen dus èn tijd èn plaats overeen, dan bestaat niet de samenhang van art. 130 No. 2. Vermoedelijk heeft men het woordje *zelfs* geschrapt, omdat men meende, dat in laatstgenoemd geval art. 130 No. 1 voorziet. Dit is echter alleen juist, wanneer de misdrijven tevens kunnen gezegd worden in vereeniging te zijn gepleegd.

Tusschen art. 227, 2e C. d'I. Cr. (dat met ons art. 130 No. 2 overeenkomt) en art. 130 No. 2 bestaat nog een klein verschil. Dáár leest men: *même en différents temps* ET *en divers lieux*, terwijl dit door onzen wetgever *opzettelijk* [1]) is veranderd in *op onderscheiden tijden* OF *plaatsen*. Dit verschil in redactie, gevoegd bij de weglating van het woordje *zelfs*, veroorzaakt, zooals ik reeds opmerkte, dat volgens No. 2 niet samenhangende zijn: misdrijven, gepleegd op denzelfden tijd *en* dezelfde plaats.

---

1) Vgl. VOORDUIN, ad art. 130 Strafv. „In 1829 wenschte de 1ste Afdee„ling in No. 2 te lezen: op onderscheiden *of* plaatsen, inplaats van: op onder„scheiden tijden *en* plaatsen; aan dien wensch werd bij de nieuwe redactie (1829) „voldaan."

Het groote meeningsverschil omtrent den zin van art. 130 No. 2 betreft de vraag, of het voldoende is, dat er voorafspraak hebbe plaats gehad over eventueel te plegen misdrijven, dan of de gepleegde misdrijven bepaaldelijk moeten zijn besproken. De Bosch Kemper, [1]) die het eerste aanneemt, staat hier tegenover Mr. De Pinto [2]), Mr. Van Nispen [3]) en Mr. Van Bemmelen [4]), welke allen vorderen, dat de voorafspraak de gepleegde misdrijven in hunne bijzonderheid betreffe. Toch aarzel ik niet het gevoelen van De Bosch Kemper te deelen.

Om mijne meening te verdedigen moet ik hetzelfde argument bezigen, dat ik reeds vroeger heb gebruikt, n. l. dat art. 130, als bevattende eene *definitie* van samenhangende misdrijven, streng geinterpreteerd moet worden. Art. 130 No. 2 nu vordert alleen, dat de misdrijven gepleegd zijn *ten gevolge van* eene vooraf gemaakte afspraak, welke laatste woorden gansch algemeen luiden en die men niet willekeurig mag beperken tot eene *bepaalde* afspraak *over de gepleegde misdrijven in hunne bijzonderheid*, of zelfs *in hunne enkelheid* (zooals de Heer Van Bemmelen wil). Met de woorden *ten gevolge van* schijnt de wetgever mij ook toe te hebben bedoeld, dat er tusschen de afspraak en elk der aldus samenhangende misdrijven een onafscheid-

1) Strafv. II, 282.
2) Strafv. II, § 97.
3) t. a. p. blz. 456.
4) t. a. p. blz. 505.

baar verband moet bestaan. In hoeverre nu dit verband werkelijk aanwezig is, zal natuurlijk de rechter in elk voorkomend geval hebben uit te maken.

Dus — om kortelijk te resumeeren — zijn volgens art. 130 No. 2. samenhangende: *alle misdrijven door meerdere personen, op onderscheiden tijden of plaatsen, gepleegd als gevolg van eene door hen gemaakte afspraak*, zonder dat het noodig zij, dat de gepleegde misdrijven in alle bijzonderheden besproken zijn; zoo men maar kan zeggen, dat zij een uitvloeisel zijn van die afspraak.

Dit voor zoover betreft art. 130 No. 2.

Volgens art. 130 No. 3 zijn misdrijven samenhangend, wanneer zij gepleegd zijn *met het oogmerk om zich de middelen te verschaffen tot het plegen van een ander misdrijf, of de uitvoering daarvan te bevorderen of tot stand te brengen, of wel om zich tegen de straf van een ander misdrijf te beveiligen.*

Deze bepaling, ofschoon in mijn oog vrij duidelijk gesteld, heeft toch niet kunnen beletten, dat er naar aanleiding van haar de vraag is gerezen, of er ook samenhang aanwezig is, wanneer de verschillende misdrijven door *verschillende* personen gepleegd zijn; wanneer b. v. A een misdrijf pleegt om B de middelen te verschaffen tot het plegen van een ander vergrijp of om hem te beveili-

gen tegen de straf voor eene andere euveldaad. Mr. De Pinto [1]) schijnt deze vraag bevestigend te beantwoorden waar hij zegt: »Het valt te betwijfelen, of de woorden der »wet dwingen tot deze beperkte opvatting" (n. l. dat art. 130 No. 3 alleen omvat het geval, dat meerdere misdrijven, met elkander op genoemde wijze in verband staande, door *denzelfden* persoon of *dezelfde* personen gepleegd zijn) en hij voegt er zelfs bij, dat daarvoor — d, i. voor die beperkte opvatting — bezwaarlijk eene goede reden is te vinden. Mij dunkt, dat eene afdoende reden nog al voor de hand ligt.

Het artikel toch zegt zeer duidelijk: om *zich* de middelen te verschaffen enz., of om *zich* tegen de straf van een ander misdrijf te beveiligen, hetgeen natuurlijk geen anderen zin *kan* hebben dan dat de verschillende misdrijven door *denzelfden* persoon of *dezelfde* personen moeten gepleegd zijn.

Alzoo valt deze categorie van samenhangende misdrijven te zamen met de zgn. *samenloopende* misdrijven.

Onder samenloop van misdrijven toch verstaat men niets anders dan het geval, dat dezelfde persoon ter zake van meerdere strafbare handelingen vervolgbaar is. Doch men kan de gemaakte opmerking niet omkeeren en zeggen, dat alle samenloopende misdrijven tevens samenhangende (volgens de wet) zouden zijn. Over samenloopende mis-

1) Strafv. II, § 97.

drijven, die niet samenhangende zijn, handelt b.v. art. 165 Strafv.

Het is niet geheel duidelijk welk het gevoelen is van De Bosch Kemper omtrent de vraag, of het noodzakelijk is, dat de verschillende misdrijven door denzelfden persoon of dezelfde personen gepleegd zijn.

Eerst [1]) beweert hij, dat volgens het laatste lid van art. 130 alle daden van medeplichtigheid als samenhangende misdrijven met de hoofdmisdaad behooren beschouwd te worden. Dit veronderstelt mitsdien strafbare handelingen door verschillende personen gepleegd. Maar onmiddelijk daarop [2]) volgt de opmerking, dat niet alleen misdrijven door verschillende personen bedreven samenhangende kunnen zijn, maar ook misdrijven door één persoon begaan, en dat de wetgever in het laatste lid van dit artikel bepaalt welke misdrijven hiertoe behooren. Hij schijnt dus eene vereeniging van beide verklaringen mogelijk te achten; maar op welke gronden is niet aangetoond en is moeilijk te gissen.

De verklaring door De Bosch Kemper van deze bepaling gegeven leidt trouwens tot meerdere bedenkingen, die onwillekeurig doen vermoeden, dat hij bij de behandeling van dit onderwerp meer acht gaf op hetgeen eene goede regeling vordert dan op de bepaling zelve der wet. Dit bracht hem er zelfs toe den wetgever op een punt te

1) t. a. p. blz. 282.

2) t. a. p. blz. 283.

berispen, waar deze zulks niet verdient. Hij acht n. l. de uitdrukkingen van den wetgever hier — d. i. in art. 130 No. 3 — evenmin als in den C. d'I. Cr. zeer nauwkeurig, »daar een misdrijf nimmer de bedoeling des misdadigers »is, maar wel het voordeel van het misdrijf. Vanhier, »dat een misdadiger nimmer een misdrijf pleegt, alleen met »oogmerk, om zich de middelen te verschaffen tot het »plegen van een ander misdrijf, daar dit misdrijf, in de »bedoeling des daders, ook slechts middel is. De wil des »Wetgevers schijnt mij te zijn, dat alle misdrijven, tot »bereiking van hetzelfde bepaalde doel ondernomen, zamen»hangende zouden zijn." [1])

Met allen eerbied voor den uitstekenden rechtsgeleerde meen ik, dat de uitdrukkingen van den Wetgever op zich zelve nauwkeurig zijn en De Bosch Kemper daarentegen eene stelling verkondigt, die hem waarschijnlijk onbedachtzaam uit de pen viel.

De stelling, dat een misdrijf nimmer de bedoeling des misdadigers is, maar wel het voordeel van het misdrijf, bevat eene miskenning van het verschil tusschen oogmerk en beweegreden of motief. Wanneer men het voordeel van het misdrijf in het algemeen als het doel der strafbare handelingen voorstelt, kan daaronder hoogstens verstaan worden het zgn. verwijderde doel (door de Duitsche schrijvers *Zweck* genoemd), dat in het strafrecht met het

1) t. a. p. blz. 283.

motief samenvalt, niet het oogmerk of naastliggende doel, dat de strafwaardigheid der handeling bepaalt.

Het eenige, wat men wellicht den wetgever zou kunnen verwijten, is dat hij het begrip van oogmerk nog te ruim heeft opgevat. Diefstal b. v. van een wapen of ander doodend middel ten einde daarmede een moord te plegen, heeft eigenlijk tot oogmerk de wederrechtelijke toeëigening van eens anders goed en is dan ook als zoodanig strafbaar. De moord is reeds een meer verwijderd doel, dat de strafbaarheid van de wegneming niet bepaalt; maar de moord is in allen gevalle een veel nader liggend doel dan het voordeel, dat men zich voorstelt door den moord te genieten. Door dit naderliggende doel *oogmerk* te noemen en uitdrukkelijk als grond van samenhang te vorderen, heeft de wetgever aan de bepaling eene beperking gegeven, die men *de jure constituendo* verkeerd kan achten, maar die niet veroorlooft met De Bosch Kemper een verder verwijderd doel als grond van samenhang aan te nemen.

Zijne bewering dat de wil des wetgevers schijnt te zijn, dat alle misdrijven tot bereiking van hetzelfde bepaalde doel, d. i. een bepaald voordeel, ondernomen, samenhangende zijn, wordt door de woorden van de wet weersproken. Met den Heer Van Bemmelen dus ben ik van oordeel, dat alleen de in art. 130 No. 3 speciaal uitgedrukte doeleinden den samenhang veroorzaken.

De Heer Van Nispen [1]) neemt ook wel samenhang aan

1) t. a. p. blz. 459.

tusschen misdrijven, waarvan het eene gepleegd is met het oogmerk om aan een anderen de middelen te verschaffen tot het plegen van het tweede, of met een oogmerk, niet in art. 130 No. 3 genoemd; maar dit is niet het gevolg van eene andere opvatting dier bepaling, doch het gevolg van eene andere verklaring omtrent de strekking van art. 130 in zijn geheel.

Thans meen ik den inhoud van art. 130 Strafv. voldoende te hebben toegelicht en dus over te kunnen gaan tot de behandeling der vraag: is art. 130 in limitatieven dan wel in enunciatieven zin op te vatten?

Over de limitatieve strekking van art. 130 Strafv.

Ook over de strekking van art. 130 Strafv. in zijn geheel zijn de schrijvers het met elkander niet eens.

Mijne meening is: dat art. 130 het wettelijk begrip van samenhangende misdrijven vaststelt, dus in limitatieven zin is op te vatten; zoodat er *volgens de wet* geen samenhang tusschen meerdere misdrijven aanwezig is dan in de dáár uitdrukkelijk genoemde gevallen.

Tot staving van mijn gevoelen breng ik de volgende argumenten bij:

1°. Vooreerst een argument, geput uit de geschiedenis van het artikel. Ons art. 130 is eene bijna woordelijke

vertaling van art. 227 C. d'I. Cr. [1]) Bij de vaststelling van art. 130 heeft onze wetgever niet de minste bedoeling aan den dag gelegd om af te wijken van den zin, dien men hechtte aan art. 227 C. d'I. Cr.

Omtrent de beraadslagingen — die bijna *geene* zijn geweest — bij de vertaling van ons artikel gehouden, deelt VOORDUIN ons slechts het volgende mede:

»I. Op art. 12 des Ontwerps van 1828 No. 3 zeide de »7de afd.: Pour rendre le texte Français plus clair et »plus en harmonie avec le texte Hollandais, il convien»drait d'ajouter le mot: *ou*, après le mot: *faciliter;* la rédac»tion sera comme suit: »Dans le but, etc., pour en faciliter »*ou* pour en consommer," etc.

»De Fransche text van No. 3 luidde toch als volgt: »Dans le but de se procurer les moyens de commettre un »autre délit, pour en *faciliter*, pour en consommer l'exécu»tion, ou pour en assurer l'impunité."

»II. In 1829 het artikel even zoo voorgedragen zijnde, »wenschte de 1ste afd. in No. 2 te lezen: »op onderschei»den tijden *of* plaatsen," in plaats van: »op onderscheiden »tijden *en* plaatsen;" aan dien wensch werd bij de nieuwe »redactie (1829) voldaan."

1) Luidende: »Les délits sont connexes, soit lorsqu'ils ont été commis en même temps par plusieurs personnes réunies, soit lorsqu'ils ont été commis par différentes personnes, même en différents temps et en divers lieux, mais par suite d'un concert formé à l'avance entre elles, soit lorsque les coupables ont commis les uns pour se procurer les moyens de commettre les autres, pour en faciliter, pour en consommer l'exécution ou pour en assurer l'impunité.

Men kan hierin geen enkel spoor vinden van eene gewijzigde opvatting.

Niettemin — zal wellicht een lezer mij tegenwerpen — *kan* onze wetgever de meening gehad hebben, dat het origineel (art. 227 C. d'I. Cr,) slechts enkele voorbeelden van samenhangende misdrijven bevatte. Voor dat geval acht ik het oordeel van den Heer VAN BEMMELEN juist, die zegt: »De geschiedkundige beteekenis eener bepaling »gaat boven hare opvatting door de wetgevende magt, »zoo dikwijls die bepaling als het ware met huid en haar »uit eene vroegere Wetgeving is overgenomen, en men »niet verklaard heeft, van haren oorspronkelijken zin te »willen afwijken. De opvatting der bepaling door de »wetgevende magt staat dan gelijk met derzelver uit»legging door den Regter en heeft evenmin verbindende »kracht." [1])

Wanneer ik dus er in slaag aan te toonen, dat de bedoeling van den Franschen wetgever bij de vaststelling van art. 227 C. d'I. Cr. deze is geweest: om eene *definitie* van samenhangende misdrijven te geven, — waartoe ik thans overga — zal ik tevens hebben bewezen, dat ook ons art. 130 dezelfde strekking heeft.

De artt. 226 en 227 van den C. d'I. Cr. van 1808 zijn geheel nieuwe artikelen; vergeefs zal men trachten ze in de vroegere Fransche wetgeving terug te vinden. Wan-

1) t. a. p. blz. 493 noot 2.

neer wij de oude Fransche schrijvers over de strafrechtspleging [1]) naslaan, kunnen wij wel van hen leeren, dat reeds vroegtijdig het beginsel was aangenomen om samenhangende misdrijven tegelijkertijd voor denzelfden rechter te behandelen; maar het begrip *samenhang* was in het minst niet nader bepaald. Dit blijkt ook uit tit. 2, art. 23 van de Ordonnantie van 1670, luidende: »Si après le »procès commencé pour un crime prévôtal, il survient de »nouvelles accusations, dont il n'y ait point eu de plainte »en justice, pour crimes non prévôtaux, elles seront »instruites *conjointement*, et jugées prévôtalement."

Dat uit de bovenbedoelde onbepaaldheid van het begrip van

---

1) Vgl. de woorden van AYRAULT, JOUSSE en MUYART DE VOUGLANS bij ACH. MORIN (Répertoire du droit crim. in voce *connexité* § 1, blz. 550): C'était même un principe général (n.l. om samenhangende misdrijven gezamenlijk door denzelfden rechter te laten behandelen), d'après le vieil AYRAULT, disant: „Qui est juge d'un crime, l'est, par accumulation, des autres que l'on „va amener ou chercher ailleurs. Ce principe . . . était enseigné par nos anciens criminalistes, comme une necessité de la justice et une règle de compétence. „Le juge, disait JOUSSE, qui connaît du crime d'un accusé, peut aussi „connaître incidemment des autres crimes de cet accusé, quoique commis hors „de son ressort, et quoique cet accusé ait son domicile dans une autre juri„diction . . . En effet, il est convenable que les crimes ne soient point divisés: „le juge connaît mieux par ce moyen les mœurs de l'accusé et quelles peines „il mérite; au lieu que si les accusations étaient divisées, chaque crime en „particulier ne pourrait être puni avec la même sévérité, ni avec la juste „proportion que mérite la mauvaise conduite de l'accusé." (Just. crim. t. 1er p. 506). „La compétence, disait MUYART DE VOUGLANS, peut aussi s'établir par „la connexité. Ainsi, par exemple, le juge devant lequel est portée l'accusa„tion d'un crime, peut connaître incidemment des autres crimes dont ce même „accusé se trouve coupable; il peut connaître aussi de tous les complices de „cet accusé . . . . " (Lois crim. t. 2. p. 13.)

samenhang tallooze moeilijkheden moesten ontstaan, gevoelt licht ieder; niettemin bleef zij voortduren tot de invoering van den Code d'I. Cr. in 1808.

Toen eerst heeft de Fransche wetgever in art. 227 zich aan eene nadere bepaling van dat begrip gewaagd.

»En moet het ons — om met den Heer VAN BEMMELEN »te spreken — reeds *a priori* waarschijnlijk voorkomen, »dat de Fransche Wetgever, de sedert lang gevoelde onbe»paaldheid van het begrip der connexité willende verhelpen, »zulks heeft trachten te doen door eene *definitie*, niet door »enkele opsomming van voorbeelden," [1]) — die waarschijnlijkheid wordt zekerheid, wanneer wij leeren kennen wat door LOCRÉ [2]) uit de beraadslagingen over art. 227 C. d'I. Cr. wordt medegedeeld. Die mededeeling luidt als volgt:

»La discussion amène les observations suivantes: Article »227. La loi de brumaire an IV, article 234 [3]), parlait »de la *connexité* des délits sans la *définir*. La commission [4])

---

1) t. a. p. blz. 495.

2) LOCRE: La législation civile, commerciale et criminelle de la France, 25ste Deel, blz. 529.

3) Luidende: Néanmoins, le directeur du jury ne peut, à peine de nullité, diviser en plusieurs actes d'accusation, à l'égard d'un seul et même individu, soit les différentes branches et circonstances d'un même délit, soit les *délits connexes* dont les pièces se trouvent en même temps produites devant lui.

4) Te weten: la commission de législation civile et criminelle du corps législatif.

»pense qu'il est à propos de *définir* cette connexité, quoique »ordinairement toute définition soit difficile et embarrassante. »Cette *définition* sera utile, soit parce que la connexité »peut influer sur la détermination de la complicité, et »sur la détermination de l'application à plusieurs coupables »de la peine la plus forte attachée à un délit commis »particulièrement par l'un d'eux. Cette définition est »encore utile parce qu'elle servira de régulateur à l'article »308 du projet de loi, qui prévoit le cas où l'acte d'ac- »cusation contiendra plusieurs délits *non connexes*.

»Mais la *définition* contenue dans l'article 227 a paru »à la commission ne pas se présenter avec toute l'exacti- »tude désiderable.

»Elle propose de substituer à la rédaction de l'article, »celle qui suit: Les délits sont connexes, soit lorsqu' ils »ont été commis en même temps par plusieurs personnes »réunies, soit lorsqu'ils ont été commis par différentes »personnes, même en différents temps et en divers lieux, »mais par suite d'un concert formé à l'avance entre elles, »soit lorsque *le coupable ou* les coupables ont commis les »uns pour se procurer les moyens de commêtre les autres, »pour en faciliter, pour en consommer l'exécution, ou pour »en assurer l'impunité.

Dus alleen met weglating van de woorden: *le coupable ou* in de derde periode van het artikel, is het voorstel van de commissie *ongewijzigd* aangenomen. Hieruit blijkt ten duidelijkste, dat de Fransche wetgever met de vast-

stelling van art. 227 C. d'I. Cr. bedoelde eene *definitie* van samenhangende misdrijven te geven.

Dit argument vind ik afdoende; zonder dat meerdere andere er bijkomen, zoude ik geen bezwaar maken de limitatieve strekking van art. 130 Strafv. aan te nemen.

2°. Wil men beweren, dat art. 130 enunciatief is en dat art. 129 voeging toelaat in alle gevallen, waarin *samenhang in ruimeren zin* aanwezig is, dan moet men aannemen: òf dat art. 130 slechts eenige voorbeelden geeft bij wege van illustratie, òf dat dit artikel het begrip van samenhang uitbreidt tot gevallen, die anders geen samenhang zouden daarstellen.

Voor het eerste is uit de woorden der bepaling niets te halen, terwijl men buiten de woorden niets vindt wat die bewering rechtvaardigt als strookende met de bedoeling des wetgevers.

Het tweede wordt *door de woorden* niet absoluut uitgesloten. De wetgever zou, die bedoeling hebbende, zich duidelijker hebben uitgedrukt, als hij zeide: »Misdrijven worden *ook* geacht samenhangende te zijn" enz., of gezegd had: »Onder samenhangende misdrijven *worden* begrepen, die welke gepleegd zijn" enz. Maar deze verklaring wordt *door den inhoud* van het artikel uitgesloten. Wie toch zal tusschen de misdrijven, bij dat artikel bedoeld, het bestaan van een band willen ontkennen, die voeging wenschelijk, zoo niet noodzakelijk maakt? De genoemde gevallen zijn de zoodanige waar samenhang, hoe men dien

ook opvatte, werkelijk bestaat, niet fictione juris wordt aangenomen; want zooals wij bij de verklaring van het artikel hebben gezien, is het begrip van samenhang daarin juist zeer eng opgevat.

Zooals ik reeds boven [1]) te kennen gaf, versta ik onder de limitatieve strekking van art. 130 niets anders dan dat er *volgens de wet* geen samenhang tusschen meerdere misdrijven aanwezig is dan in de daar uitdrukkelijk genoemde gevallen. Te recht keurt de Heer VAN BEMMELEN [2]) de wijze af, waarop de Fransche schrijvers soms deze quaestie voorstellen. Wanneer zij n. l. vragen, of art. 227 C. d'I. Cr. limitatief is, bedoelen zij hiermede, of voeging van strafzaken uitgesloten is buiten de gevallen van dat artikel. [3]) Dit is verwarring van twee geheel verschillende

---

1) Vlg. blz. 19.

2) t. a. p. blz. 496, Noot 1.

3) Dit blijkt uit de volgende woorden van:

TRÉBUTIEN (Cours élémentaire de Droit Crim. blz. 202) „Au surplus la „jurisprudence décide aujourd'hui que les termes de l'art. 227 ne sont pas „limitatifs, et elle s'appuie sur les termes absolus de l'art 307, *qui permet de „réunir plusieurs actes d'accusation, dans un même débat, sans y mettre aucune „condition.*"

MORIN (t. a. p. in voce *connexité* § 1 No. 3)... „car il [le Code d'Instr. „Crim. de 1808] *définit* ainsi la connexité: „Les délits sont connexes., etc. „(art. 227). La connexité ainsi étendue, sans que la *définition* soit même déclarée „limitative, le Code en détermine les effets par les dispositions suivantes: etc."

Het door ROGRON (Code d'Instr. Crim. expliqué) ad art. 227 aangehaalde ARREST VAN DEN COURS DE CASSATION, 24 December 1836. Hij stelt eerst de volgende vragen: 1re Question. Les dispositions du présent article sur la jonction sont-elles limitatives? 2e Question. Peut-on joindre deux poursuites d'une nature différente? en laat er dan op volgen: La cour de cassation a établi

vragen. De vraag, of voeging buiten de gevallen van art. 130 strafv. (= 227 C. d'I. Cr.) mogelijk is, is onafhankelijk van de opvatting van art. 130 en zal ik later behandelen.

Bij mijne opvatting van art. 130 Strafv. als bevattende eene *definitie* van samenhangende misdrijven, kan ik mij verheugen in het feit, dat zeer vele rechtsgeleerden van naam diezelfde opvatting huldigen. Vgl. De Bosch Kemper [1]); Mr. Van Bemmelen [2]); de Minister van Justitie Godefroi, blijkens de M. v. T. op art. 6 Titel V van het Ontw. Wetbk. van Strafv. van 1861; de Minister van Justitie Du Tour van Bellinchave, blijkens de M. v. T. op het gewijzigd art. 88 b. en c. Ontwerp van Wet houdende wijzigingen in het Wetbk. van Strafv. van 1883. Ten slotte kan ik er nog bijvoegen, dat mij op het collegie van Prof. Pols gebleken is, dat ook ZHG. de limitatieve strekking van art. 130 Strafv. boven allen twijfel verheven acht. Met mijne meening komt ook overeen de jurisprudentie van den Hoogen Raad blijkens zijne arresten,

---

la négative sur la première question et l'affirmative sur la seconde: „Attendu „que les dispositions du Code d'instruction criminelle, sur la jonction, ne „sont point limitatives; que le président et la cour d'assises peuvent donc „ordonner cette jonction, toutes les fois qu'ils la croient nécessaire pour la „découverte de la vérité ou pour la bonne administration de la justice, même „hors des cas prévus par l'article du même Code; etc."

1) t. a. p. ad art. 130 blz. 280.

2) t. a. p. blz. 491.

vermeld door Mr. TEIXEIRA DE MATTOS ad art. 130 No. 2.

Mr. A. DE PINTO [1]) geeft geene bepaalde beslissing. Ook Mr. A. A. DE PINTO onthoudt zich, blijkens de 2de editie van de Handleiding, van eene positieve uitspraak over deze quaestie; ook hij laat zich echter in de war brengen door de eigenaardige wijze, waarop de Fransche schrijvers soms deze vraag behandelen.

Eindelijk wil ik nog opmerken, dat ook de Fransche jurisprudentie en de Fransche schrijvers [2]) de limitatieve strekking van art. 227 C. d'I. Cr. aannemen.

---

1) Handleiding tot het Wetb. van Strafv. § 97.

2) CARNOT (Instruction Criminelle ad art. 227 V): „Hors ces trois cas [nl. van art. 227] et les semblables, *il n'y a plus connexité aux termes de la loi.*

BOURGUIGNON (Manuel d'Instr. Crim. ad. art. 227): „ainsi voilà ce qui constitue la connexité clairement *définie* par la loi."

LEGRAVEREND (Traité de législation crim. Tom. 1. Chap. XI. Sect. IV (1823) pag. 462 i. f.): „Il faut conclure de cette *définition* de la connexité etc."

TRÉBUTIEN (t. a. p. 201 B): „Il faut tout d'abord bien préciser ce qu'on entend par crimes et délits connexes. Ils sont *définis* par l'art. 227 Inst. Crim."

RAUTER (Traité du droit crim.)

No. 641. i. f. „La connexité des délits doit être prise en considération par le juge criminel, et elle doit autant que possible réunir dans une même poursuite et dans un même jugement tous les délits connexes (ne continentia causae dividatur) (arg. art. 226 et 227, 307, 308 C. J.) Il y a connexité, s. l., lorsque plusieurs délits sont la cause ou l'effet l'un de l'autre, ou lorsqu'ils se sont facilités l'un l'autre 3)."

„3) Il y a encore une connexité s. str., *définie* par la loi pour certains cas „dont il sera parlé plus tard."

No. 731 i. f. „La connexité des délits résulte de l'une ou de l'autre des „causes *definies* par l'art. 227 du Code d'instruction criminelle."

No. 769. i. f. „*Il n'y a de connexité en droit* que dans les cas décrits par l'article 227."

De Heer Van Nispen is, voor zoover ik weet, de eenige die een ander gevoelen verdedigt. Dat hij alleen staat, is op zich zelf nog geen bezwaar voor de juistheid zijner meening. Wetenschappelijke vragen toch laten zich niet door eene numerieke meerderheid van stemmen uitmaken, en dikwijls is daarbij het gevoelen van één enkelen meer waard dan dat van verscheidene anderen te zamen.

Tegen den Heer Van Nispen heb ik dus voornamelijk mijn gevoelen te verdedigen. Laat ons zien welke argumenten hij bijbrengt voor zijne meening, ten einde die te toetsen en, naar ik hoop, te wederleggen.

Vooreerst beroept de Heer Van Nispen zich op de weifeling van sommige schrijvers; t. a. p. blz. 458 zegt hij: »De Bosch Kemper aarzelt. Eerst zegt hij, dat de wet»gever alleen eenige voorbeelden gegeven heeft. Later »(t. a. p. II blz. 280) meent hij, dat de bepaling in zoo »verre beperkend is, dat geene andere misdrijven dan die »onder haar vallen in regten als zamenhangend mogen »aangemerkt worden."

Waar ter plaatse De Bosch Kemper het eerste beweerd heeft, moet ik met den Heer Van Bemmelen [1]) bekennen niet te hebben kunnen ontdekken; ik betreur het dus, dat de Heer Van Nispen ons niet de plaats aangehaald heeft, die zijne bewering moest staven.

Ook Rauter wordt beschuldigd van weifeling. Ten

1) t. a. p. blz. 497 Noot 1.

onrechte. Naar ik geloof, berust deze meening van den Heer VAN NISPEN op eene verkeerde opvatting van RAUTER's woorden: »Il y a connexité, s. l., lorsque plusieurs délits »sont la cause ou l'effet l'un de l'autre, ou lorsqu'ils »se sont facilités l'un l'autre." [1]) Met deze woorden bedoelt RAUTER geenszins eene uitbreiding der connexiteit buiten de gevallen van art. 227 C. d'I. Cr., maar geeft hij slechts een anderen vorm aan de 3de periode van genoemd artikel. Doch toegegeven, dat DE BOSCH KEMPER en RAUTER weifelen, dan nog zoude dit geen argument zijn, daar de tegenpartij met evenveel recht zich op diezelfde weifeling zou kunnen beroepen.

Vervolgens zegt de Heer VAN NISPEN: »Deze verklaring— »nl. dat art. 130 slechts eene aanwijzing bevat van »misdrijven, onder elke omstandigheid als zamenhangende »te beschouwen, maar geenszins anderen uitsluit, die uit »den aard der zaken connex blijken te zijn —, die in den »geest der bepaling ligt, wordt door de woorden der wet »niet gewraakt."

Twee argumenten dus: 1° de geest der bepaling, en 2° dat zij niet gewraakt wordt door de woorden der wet. De Heer VAN NISPEN blijft echter in gebreke aan te toonen, waaruit die geest blijkt. Ik kan dus, evenmin als de Heer VAN BEMMELEN [2]) zijne gronden te dien aanzien beoordeelen.

---

1) t. a. p. No. 641. i. f.

2) t. a. p. blz. 491.

Maar is dit juist? Ligt werkelijk die verklaring in den geest der bepaling? Ik meen het tegendeel te kunnen beweren en wel op grond van het volgende:

Wanneer de wetgever eene bepaling vervaardigt, zal de veronderstelling, dat hij daarmede geen nutteloos werk heeft willen verrichten, toch wel niemand te gewaagd toeschijnen. Welnu, beweert men, dat art. 130 slechts eenige voorbeelden geeft, dan berooft men het artikel van alle waarde. En moet men niet in plaats van dit te doen, bij de verklaring van elk wetsartikel veeleer bij analogie den regel volgen, door den wetgever zelven gegeven voor de uitlegging van uiterste willen en van overeenkomsten. (artt. 934 en 1380 B. W.) [1]

Wat betreft het tweede argument, hieraan ken ik weinig of geene waarde toe. Want gesteld dat het juist zij — hetgeen ik den Heer Van Nispen niet gaaf kan toestemmen, — zoo geven de woorden van het artikel zeker evenmin eenigen grond vóór zijne verklaring.

Tegen zijne bedenking, dat het artikel niet zegt: »Zamenhangende misdrijven zijn die, welke enz." of: »Geene

---

1) Art. 934 B. W. „In zoodanig geval (d. i. indien de bewoordingen eener „uiterste wil voor onderscheidene opvattingen vatbaar zijn) moeten ook de be„woordingen worden opgevat in den zin die met den aard der beschikking en derzelver onderwerp het meest overeenkomt, en bij voorkeur in dier voege dat de beschikking eenige uitwerking of gevolg hebbe."

Art. 1380 B. W. „Indien een beding voor tweederlei zin vatbaar is, moet men het veeleer opvatten in den zin waarin het van eenige uitwerking kan zijn, dan in dien waarin het geen het minste gevolg zoude kunnen hebben."

»andere misdrijven worden geacht zamenhangende te zijn »dan die, welke enz.", kan ik opmerken, dat het artikel ook niet zegt: »Misdrijven worden *bij voorbeeld* (of *onder »anderen,)* geacht zamenhangende te zijn, wanneer enz.", welke uitdrukking voor de hand zou liggen, wanneer de wetgever die bedoeling had gehad.

Uit de woorden op zich zelve kan men hier dus geene conclusie trekken; de bedoeling des wetgevers moet men hier putten uit den samenhang met andere bepalingen en vooral uit de geschiedenis van het artikel. En ik begrijp ook niet, hoe de Heer Van Nispen de geschiedenis der wording van art. 130 geheel heeft kunnen ignoreeren, niettegenstaande De Bosch Kemper reeds vóór hem daarop gewezen heeft.

Daarom acht ik het beroep op art. 958 b. B. W. [1]) e. a. ook krachteloos. Trouwens er bestaat eenig verschil. Hier, in art. 130 Strafv., heeft de wetgever de gevallen, waarin volgens hem samenhang tusschen meerdere misdrijven aanwezig is, gebracht onder verschillende nummers, en juist die nummering — welke men niet bij art. 958 B. W. aantreft — schijnt mij toe de strekking te hebben om alle gevallen van wettelijken samenhang op te sommen.

Aan deze opmerking hecht ik zelf in de eerste plaats

---

1) Art. 958 b. B. W. „Voor tusschenbeiden komende personen worden gehouden, de vader en de moeder, de kinderen en afstammelingen, en de echtgenoot van dengenen die onbekwaam is om te erven."

weinig waarde en ik zoude haar ook niet hebben gemaakt, zoo mij geene andere argumenten ten dienste stonden. Maar ik heb gemeend haar als zoodanig te kunnen bezigen om dat van den Heer VAN NISPEN te kunnen bestrijden.

Het laatste argument, waaraan de Heer VAN NISPEN de grootste kracht schijnt toe te kennen, is: »dat de aard »der zaak gebiedt de voorgedragen verklaring aan te »nemen," terwijl hij tot toelichting van dien aard een weinig verder [1]) schrijft: »Men onderzoeke wanneer mis»drijven tot elkander zoodanig in verband staan, dat de »omstandigheden van het een invloed uitoefenen op de »strafregtelijke waardeering van het ander, en men zal »weten wanneer delicten uit den aard der zaak als connex »te beschouwen zijn."

Bij het betoog der noodzakelijkheid om zijne verklaring aan te nemen, maakt de Heer VAN NISPEN zich schuldig aan eene dubbele fout.

Dit betoog komt hierop neder, dat het ongerijmd zou zijn afzonderlijke berechting aan te nemen in onderscheidene gevallen, niet in art. 130 vermeld, met name bij onderlinge mishandeling, onderlinge beleediging, samenloop van misdrijven, bij misdrijven om een anderen de middelen tot het plegen van een ander vergrijp te verschaffen, of om hem voor de straf wegens eene andere euveldaad te beveiligen.

---

1) t. a. p. blz. 460.

Hiertegen heb ik twee bedenkingen.

Vooreerst maakt de Heer VAN NISPEN zich schuldig aan eene verwarring. De vraag toch, of voeging buiten de gevallen van wettelijken samenhang geoorloofd is, wordt volstrekt niet door art. 130 Strafv. beslist.

Ten tweede: wanneer de bedoeling van den wetgever met zekerheid kan geconstateerd worden — en dit meen ik vroeger bewezen te hebben —, mag men bij de verklaring van het positieve recht geenerlei kracht toekennen aan gronden van conveniëntie, ook al leidt die bedoeling tot gevolgen, die ons ongerijmd voorkomen. Dit is een algemeen erkende regel van wetsuitlegging. Anders zoude men zijne eigene persoonlijke opvatting stellen in de plaats van die des wetgevers; en dat dit ongeoorloofd is, zal wel niemand ontkennen.

Onderzoeken wij thans, of er buiten de gevallen van wettelijken samenhang nog andere gronden bestaan, waarop voeging *kan* plaats hebben.

Art. 129 Strafv. *beveelt* die voeging, d. i. de formeele vereeniging van de strafvervolging voor verschillende strafbare handelingen »in geval de aan het hof gelijktijdig »overgelegde« stukken betrekkelijk zijn tot zamenhangende »misdrijven." Hieruit kan men alleen afleiden, dat de

wet in alle andere gevallen die voeging *niet* beveelt; maar nooit, dat zij haar *ongeoorloofd* acht.

Nu kan men van twee tegengestelde meeningen uitgaan, n. l. 1°. dat de wet *nooit* voeging van strafzaken toelaat dan in de gevallen, waarin zij die *uitdrukkelijk* gebiedt of veroorlooft; of 2°. dat de wet *altijd* voeging toelaat wanneer er geen wettelijke grond van verhindering aanwezig is.

Ik aarzel niet het tweede gevoelen aan te hangen, omdat het m. i. meer overeenkomt met den geest der wet. Dezen geest der wet zoude ik hieruit afleiden, dat ons Wetbk. van Strafv., hoewel verre van volmaakt, toch er naar streeft om den rechter alle middelen te geven ten einde de materiëele waarheid op te sporen. En dat voeging van strafzaken zeer vaak hiertoe dienstig kan zijn, wordt door niemand betwist.

Alzoo is, naar mijne meening, voeging geoorloofd van alle strafbare handelingen tusschen welke samenhang in ruimeren zin bestaat, zoolang er geen wettelijke grond van verhindering aanwezig is. Ik meen te moeten vorderen, dat er tusschen de te voegen handelingen een verband besta, dat die voeging wenschelijk maakt voor de beslissing des rechters, en houd dus voor *ongeoorloofd* de voeging van strafzaken tusschen welke hoegenaamd geen samenhang aanwezig is. Want de uitspraak van De Bosch Kemper acht ik juist, waar hij zegt: »Naast het beginsel, »dat de ontdekking der waarheid eene gelijktijdige be-

»handeling van zamenhangende zaken voor denzelfden »rechter vordert, staat het beginsel vast, dat wanneer de »schuld van eenen aangeklaagde eenmaal, door de be»zwaren uit het voorloopig onderzoek, tot zoodanige helder»heid is gebracht, dat daarop eene openbare teregtstelling »kan volgen, in den regel die openbare teregtstelling niet »behoort opgeschort te worden." [1])

Een wettelijke grond van verhindering der voeging is nu aanwezig, wanneer de verschillende strafbare handelingen vallen onder de competentie van verschillende rechters en er geen gerecht is, onder welks competentie ze alle vallen. In dat geval kan voeging alleen plaats hebben bij uitdrukkelijke bepaling der wet.

Laat mij een voorbeeld mogen bijbrengen tot toelichting mijner meening. A en B mishandelen elkander en zijn beiden onderworpen aan de jurisdictie van de Arr.-rechtbank te U. Nu kan genoemde rechtbank de vervolging tegen beiden tegelijkertijd behandelen.

Maar gesteld dat B wegens zijne persoonlijke qualiteit voor den Hoogen Raad moet terecht staan. Dan mag de H. R. niet de vervolging tegen A tot zich trekken door beide zaken te voegen, daar die misdrijven niet wettelijk samenhangende zijn en er geene bepaling bestaat, die den H. R. vergunt genoemde misdrijven te voegen, terwijl hij door dit laatste te doen art. 150 Grw. zou schenden.

---

1) t. a. p. blz. 273.

De definitie der wet van samenhangende misdrijven, zooals wij die hebben leeren kennen, sluit twee belangrijke gevallen uit, waarin samenhang (in ruimeren zin) evenzeer bestaat en voeging behoort plaats te hebben, met name den *samenloop* en de *deelneming*. Wij hebben wel is waar gezien, dat art. 130 No. 3 Strafv. het geval van samenloopende misdrijven omvat; maar ook, dat niet *alle* samenloopende misdrijven onder die bepaling te brengen zijn. Bespreken wij nu deze twee gevallen meer in het bijzonder.

a) Voeging wegens samenloop.

Zooals wij vroeger reeds opmerkten, heeft men onder samenloop van misdrijven te verstaan het geval, dat dezelfde persoon gelijktijdig ter zake van meerdere strafbare handelingen vervolgbaar is. Het gevolg van samenloop is een aanmerkelijk verschil in de straftoepassing. Ons recht toch (artt. 207 en 208 Strafv.) huldigt het beginsel, dat het maximum van straf, op het zwaarste der samenloopende misdrijven gesteld, niet mag overschreden worden. Ter loops zij opgemerkt, dat deze bepalingen, als regelende het materiëele strafrecht, niet in het Wetbk. van Strafv. te huis behooren, hetgeen men *implicite* heeft erkend door de zaak in het Nieuwe Strafwetbk. (artt. 57 en 58) te regelen. Eene afzonderlijke behandeling nu maakt de toepassing van artt. 207 en 208 Strafv. soms zeer moeilijk, soms onmogelijk. Vandaar is voeging wegens samenloop zeer wenschelijk en had de wet ze *verplichtend* moeten stellen.

Dit nu heeft zij *niet* gedaan — wij spreken toch over samenloopende misdrijven, die niet onder art. 130 No. 3 Strafv. zijn te brengen — en in het geheele Wetbk. van Strafv. vinden wij slechts ééne bepaling, die over voeging van samenloopende misdrijven handelt, n. l. art. 135 al. 2. [1])

Deze bepaling voorziet in het geval, dat een misdaad samenloopt met een wanbedrijf. Maar hoedanig is de bevoegdheid tot voeging bij samenloop van misdaden? hoedanig bij samenloop van wanbedrijven of politieovertredingen? Bij het stilzwijgen der wet acht ik in die gevallen geene voeging geoorloofd, wanneer er niet een gerechtshof, een college is, dat bevoegd is van alle zaken kennis te nemen.

b). Voeging wegens deelneming.

Het geval kan zich voordoen en doet zich meermalen voor, dat meerdere personen als daders of medeplichtigen aan één zelfde misdrijf deelnemen. Alsdan is eene vereenigde vervolging nagenoeg onmisbaar, zou eene splitsing de uitoefening van het strafrecht (in subjectieven zin)

---

1) Luidende: „Indien uit de instructie blijkt, dat er genoegzame bezwaren „tegen den beklaagde bestaan van zich bovendien aan eenig wanbedrijf te „hebben schuldig gemaakt, zal het hof op het requisitoir van den procureur-„generaal, en zelfs ambtshalve, kunnen bevelen, dat die zaken gemeenschappelijk „en gelijktijdig op de openbare terechtzitting worden behandeld. Deze voeging „zal echter geen plaats hebben, indien het wanbedrijf in medeplichtigheid met „anderen is begaan, in welk geval de correctionnele vervolging op de gewone „wijze geschiedt."

van den Staat in de meeste gevallen onmogelijk maken. Maar bovendien kan het zijn, dat die meerderheid van deelnemers een integreerend deel uitmaakt van het misdrijf zelf; b. v. bij rebellie, bij diefstal door meer dan één persoon. Rebellie door meer dan twee personen gepleegd is zwaarder misdrijf dan door één persoon (artt. 211 en 212 C. P.), door twintig personen nog zwaarder (art. 210 C. P.) Evenzoo wordt diefstal, door twee of meer personen gepleegd, zwaarder gestraft dan wanneer zij door één persoon is gepleegd (artt. 381 en 386 C. P.) In deze en dergelijke gevallen kan de rechter den eenen niet veroordeelen zonder kennis te nemen van het aandeel, dat de anderen aan het misdrijf hebben gehad. Toch maak ik bezwaar den rechter hier de bevoegdheid tot voeging toe te kennen, wanneer hij daardoor in botsing zou komen met een der regelen betreffende de rechterlijke competentie en er geene wetsbepaling bestaat, die hem *uitdrukkelijk* veroorlooft voor het onderhavige geval een inbreuk op die regelen te maken.

De berechting van misdrijven, waaraan meerdere personen als daders of medeplichtigen hebben deelgenomen, is door onzen wetgever *niet principieel* geregeld; hier en daar vindt men voor bijzondere gevallen in onze wetgeving enkele bepalingen over dit onderwerp verspreid, die nu het karakter van *uitzonderingen* erlangen, zoodat men ze niet op gelijksoortige gevallen mag toepassen.

De voornaamste dezer bepalingen — zoo niet alle —

zijn artt. 119 al. 2, 135 al. 2 i. f., 164, 269 en 336 Strafv. [1]), art. 14 Crim. Wetbk. v. h. K. t. L. [2]) en het gelijkluidend art. 54 der Provisioneele Instr. voor het Hoog Mil. Gerechtshof. Uit deze bepalingen kan men afleiden, dat in onze wetgeving het beginsel wordt gehuldigd, dat in geval van voeging de hoogere rechter den lageren, de gewone den specialen uitsluit.

De Heer Van Bemmelen acht voeging wegens deelneming *steeds* geoorloofd; hij zegt: »Dat voeging in het »eerste geval (n.l. bij één misdrijf, waaraan meerdere per»sonen als mededaders of als daders en medeplichtigen

---

1) Luidende:

Art. 119 al. 2. „Deze verwijzing [naar de correctionnele teregtzitting] „zal echter geene plaats kunnen hebben, indien de misdaad is bedreven in „medepligtigheid met anderen, op welke de verzachtende bepalingen der straf„wet niet toepasselijk zijn."

Art. 135 al. 2 i. f. „Deze voeging zal echter geen plaats hebben, indien „het wanbedrijf in medepligtigheid met anderen is begaan, in welk geval de „correctionnele vervolging op de gewone wijze geschiedt."

Art. 164. „Wanneer er wegens hetzelfde misdrijf onderscheidene akten van „beschuldiging tegen verschillende beschuldigden zijn gemaakt, zal de procureur„generaal mogen vorderen, dat die zaken gemeenschappelijk en gelijktijdig worden „behandeld, en het hof zal dit zelfs ambtshalve mogen bevelen."

Art. 269. „De medepligtigen der ambtenaren, waarvan in dezen titel wordt „gehandeld, zullen op dezelfde wijze voor denzelfden regter worden teregtgesteld."

Art. 336. „De medepligtigen van alle personen, die voor den Hoogen Raad „te regt staan, zullen insgelijks voor dat kollegie worden teregtgesteld."

2) Luidende: „Ook zal de militaire regter niet erkennen of regt spreken „over zoodanige militairen en ambtenaren, die gemeenschappelijk een commun „delict gepleegd hebben met andere personen, welke te regt staan voor den „burgerlijken regter, of in dat delict zijn betrokken; maar zullen alsdan dus„danige militairen en ambtenaren, uit hoofde der connexiteit aan den burger„lijken regter overgegeven, of ter judicature overgelaten worden."

»hebben deelgenomen) geoorloofd is, wordt nergens in het »algemeen bepaald, doch overal vooröndersteld. Alleen »art. 164 Strafv. veroorlooft de voeging in dit geval, »waar zij vroeger mogt nagelaten zijn, bij het eindonder»zoek voor het Hof.

»Doch bovendien er bestaat, ten aanzien der vervolging »van de deelnemers aan hetzelfde misdrijf, *eene ondeelbaar»heid*, *welke*, gelijk de Franschen zich uitdrukken, *in de »natuur der dingen gelegen is*, *en die alzoo magtiger is dan »eene wettelijke bepaling*." [1])

Tegen dit betoog heb ik alleen het bezwaar, dat de Heer VAN BEMMELEN zich daarbij geheel *buiten*, ja *boven* de wet stelt. De wetgever toch heeft in de wet op de R. O. en in het Wetbk. van Strafv. zekere bepalingen gegeven, die de rechterlijke bevoegdheid regelen.

Neemt men nu voor een speciaal geval eene afwijking van die regelen aan, dan moet men haar kunnen rechtvaardigen door een even stellig voorschrift van denzelfden of van een hooger geplaatsten wetgever. Waar men dit *niet* kan, acht ik elken inbreuk op bovenbedoelde voorschriften *ongeoorloofd*.

---

1) t. a. p. blz. 507 i. f.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Behalve voor zooveel betreft geschillen van bestuur bestaat er geen grondwettig bezwaar om eene zelfstandige administratieve rechtspraak aan den Raad van State op te dragen.

II.

De Tweede Kamer der Staten Generaal heeft niet het recht van initiatief voor de benoeming van een Regent.

III.

De Rechterlijke Macht in Nederlandsch-Indië behoort op dezelfde gronden als in Nederland onafhankelijk te zijn van de Regeering.

IV.

Artikel 1403 *a.* B. W. is overtollig.

V.

Gemeenschap van vruchten en inkomsten kan alleen ten gevolge van een uitdrukkelijk beding bestaan.

VI.

Hij, die zich tot staving van zijn recht of tot tegenspraak van eens anders recht op eene gewoonte beroept, moet haar bestaan bewijzen.

VII.

Wanneer de nieuwe wet onverjaarbaarheid heeft ingevoerd, blijft art. 2030 B. W. buiten toepassing.

VIII.

Noch de absolute noch de relatieve onbevoegdheid om in strafzaken getuigenis af te leggen zijn te verdedigen.

IX.

De negatief-wettelijke bewijstheorie in strafzaken is de eenige juiste.

X.

In het gevaar, dat is ontstaan voor het object der strafbare handeling, heeft men den rechtsgrond te zien van de strafbaarheid der poging tot misdrijf.

XI.

Een afzonderlijk Wetboek van Koophandel heeft geen reden van bestaan.

XII.

Alle beslissingen van den president der Arr.-Rechtbank zijn beslissingen bij voorraad.

XIII.

De verplichting der ambtenaren om tot het pensioenfonds bij te dragen is onbillijk in den tegenwoordigen tijd.